

III, 18-19.

BIBLIOTECA

BIBL. PAC. FIL. CL. IST. - GIBU
INV. Nr. 2494 18 75

BIBLIOTECA
SIBIU

PROPILEE LITERARE

CULTURALE-ARTISTICE-TEATRALE-POLITICE ȘI ECONOMICE

DIRECTORI:
ROMULUS P.
VOINESEU
ȘI
ION
FOTI

REDACȚIA ȘI
ADMINISTRAȚIA
BUCUREȘTI
CALEA
VICTORIEI
33

P3

NUMĂR SPECIAL
Nrele 18 - 19 =
DE CRĂCIUN

ERZ

Av. 200

Bibl. Inst. de Inv. Superior Sibiu
INV. Nr. P-2606 19 78

DOCUMENTE ISTORICE

MAREA ADUNARE NAȚIONALĂ DELA ALBA-IULIA

Publicăm mai jos istoricul și desjășurarea Mării Adunări Naționale din Alba-Iulia, din 18 Noembrie st. v. 1 Decembrie st. n. 1918, când s'a proclamat unirea pe veci a tuturor

Românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească și a tuturor teritoriilor locuite de dânșii cu România — la care se uniseră, în cursul aceluiași an, Basarabia și Bucovina.

Pentru izbânda deplină a mării adunări Sfatul Național al Românilor de peste munți a luat toate măsurile trebuitoare. Din toate colțurile Transilvaniei au pornit delegații la Alba Iulia. Autoritățile ungurești n'au putut respinge cererea Românilor de a li se pune la dispoziție trenuri deși pretindeau că le lipsesc cărbunii, însă după intervenția consiliului național românesc s'a obținut de la Ceho-slovaci 130 vagoane de cărbuni.

Încă de Joi, 22 Noembrie începuseră să sosească în cetatea sfântă a lui Mihai Viteazul delegații la Marea Adunare. Fiecare sat era reprezentat prin 20-30 de români în frunte cu preotul și învățătorul. Trenurile împodobite cu frunzare și tricoloruri își făceau intrarea prin osebite stații în cântările muzicilor și aclamațiile norodului. Cei din tren fluturau steagurile, iar cei de pe peron le răspundeau prin urale.

În gara Alba Iulia era o afluență extra-ordinară. În ziua de Sâmbătă mai ales aspectul gării și a împrejurimilor era al unei mări de capete peste care fâlfâiau mii de steaguri. Un comitet alcătuit din Protopopul Teculescu, d-rul Ioan Pop, dr. Zaharia Munteanu și dr. Fodor, primea delegații și-i îndruma. Grupuri-grupuri porneau apoi din gară cu muzici și cântări spre oraș. Fiecare grup de delegați purta un steag și un prapur pe care scria numele comunei ce o reprezintă.

De asemeni, toată noaptea de Sâmbătă spre Duminecă, nesfârșite convoae de căruțe aduceau din munții apuseni și comitatele din împrejurimi zeci de mii de țărani care soseau cântând. Văile și luncile răsunau de *Deșteaptă-te Române!*

Programul Adunării

Comitetul aranjator a hotărât următorul program:

La intrarea în Alba Iulia, potrivit programului, poporul își va face intrarea în rânduri de patru, va străbate Piața orașului, apoi va intra pe poarta Carol în cetate și pe poarta lui Mihai Viteazul eșind pe terenul adunării (câmpia de exerciții militare) în apropierea pământului sfințit cu sângele mucenicilor Horia și Cloșca. De pe patru tribune se va explica norodului însemnătatea istorică a zilei; iar de pe tribuna presidențială se va citi rezoluțiunea Constituantei.

Adunarea națională

În sala Adunării pătrund toți delegații din orașe, sate și târguri, peste 2000. Sus în galerii, iau loc doamnele delegate ale tuturor reuniunilor și școlărilor din Transilvania.

Pe o estradă sunt așezate tribunele și mesele rezervate Comitetului executiv al marelui sfat național. Afară, pe câmpul de exerciții militar care împrejmuește Cazinul, peste 100.000 de oameni așteaptă la adăpostul drapelelor românești și în mângâierea cântărilor, hotărârile dinăuntru.

La ora 10 încep să sosească membrii fruntași ai Comitetului național. Ovațiunile și aclamațiile sparg văzduhul. Își fac apariția în sală, salutați cu aplauze furtunoase, marele luptător George Pop de Băsești, bătrânul președinte al Partidului național Român, d-rul Maniu, Teodor Mihali, Nicolae Ivan, Vasile Goldiș, dr. Aurel Vlad, dr. Vaida Voevod, Nicolae Șerban, Vasile Damian, Romulus Boilă, dr. Aurel Lazăr, d-rul Ioan Ciordaș, Protopopul Teculescu, Caius Brediceanu, Tiberiu Brediceanu, Flueraș, Cizer, Albini, Miheuț, Aurel Cosma, Grapini și mulți alții al căror nume ne scapă.

Urcarea pe estrada Comitetului a episcopilor Ignatiu Pop, Miron Cristea, Traian Frențiu, Iuliu Hossu și a Vicarului de Mitropolie Vasile Suci, e salutată de cei prezenți cu urate nesfârșite și ropote de aplauze. A produs o impresie puternică

clipa când cei doi episcopi, episcopul greco-catolic Hossu s'a sărutat cu episcopul greco-ortodox dr. Miron Cristea, actual Patriarh și Înalt Regent al României.

Presa e reprezentată atât din Ardeal și Ungaria cât și din regat. Iau parte delegați de la ziarele: „Românul”, „Unirea”, „Foaia Poporului Român”, „Glasul Ardealului”, „Drapelul”, „Foaia Diecezană”, „Gazeta Poporului”, „Biserica și Școala”; „Telegraful Român”, „Opinca”, „România Nouă” dela Chișinău, „Glasul Bucovinei” din Cernăuți, „Cultura Creștină” din Blaj, „Revista Economică” din Sibiu.

Cu urale entuziaste au fost primiți reprezentantul Basarabiei, d-l Pan Halipa și cel al Bucovinei, prof. Alecu Procopovici.

În sală se produce o mare mișcare când își fac apariția generalul Leonte, căpitanul de vânători Băgulescu, cari erau în uniformă. Erau de asemeni de față delegatul Armatei ardelenne în frunte cu colonelul Liuba și maiorul Vlad.

La ora 10 jum. se urcă la tribună, aclamat de toți cei de față d-rul Ștefan Ciceo Pop, președintele consiliului Național Român, care ține următoarea cuvântare:

Discursul d-lui dr. St. Ciceo Pop

Onorată adunare națională, Marele sfat, în ședința sa din 7-20 Nov. a hotărât convocarea mării adunări naționale a națiunii unitare române din Ungaria, Transilvania și Banat.

De loc mai potrivit am aflat Alba-Iulia pentru această adunare, această Mecă a neamului Românesc, unde zac moaștele celor mai mari martiri naționali, loc sfânt pentru întreaga națiune română, loc udat de sfânt sânge al martirilor Horia, Cloșca și Crișan.

Fraților, sunt momente înălțătoare, istorice acestea. Cine dintre noi ar putea găsi cuvinte pentru a zugrăvi tabloul viu pe care l-a văzut în zilele de azi și pentru a interpreta sentimentele noastre de acum. Nu mă voi ocupa acum de trecutul nostru de suferințe. Poate un glas mai chemat va istorisi mai târziu suferința noastră.

Mă mărginesc aici numai la cei patru ani și jumătate de război năpraznic, dar cu sfârșit înălțător pentru popoarele desrobite.

Românii au plecat dela vatra lor părintească, au fost luați și tineri și bătrâni și dacă a mai rămas cineva acasă ca și voi a fost dus și el în Galiția sau în Siberia și cine a avut numai două mâini de muncă și acela a trebuit să se ducă.

Au rămas acasă numai orfani plini de jale și lacrimi. Și noi nu știam ce se va întâmpla cu neamul nostru! Voinicii ne înțerebau:

— Drept e că România ține cu noi?

Nu știam ce să le răspundem.

Conducătorii puterilor centrale au început războiul prin minciună și l-au continuat iarăși prin cea mai sfruntată minciună. Și, când și soldații noștri au dat dovezi de vitejie, ungurii ne strigau fără de rușine:

— Ce vă faliți? Nu voi, ci armata maghiară seceră glorie în război. Voi, valahilor, ați trimis în țară trădători ca Lucaci și Goga. (Strigăte din adunare: Să ne trăiască!)

Voi ați subminat temelii Ungariei!

Și așa au început prigoana în contra noastră. Din părțile Banatului și din părțile marginășe ale Ardealului, au fost duși cei mai distinși fii ai neamului nostru și internați sau aruncați în închisoare. Acesta a fost preludiul intrării mamei noastre

România în război. (*Entuziaste strigăte: Ura! Trăiască România! Intreaga adunare națională se ridică în picioare.*)

Bunii și înțelepții noștri frați din România n'au mai putut suferi durerea fraților lor din Transilvania, Ungaria și Banat și au trecut munții să ne salveze, să ne scoată din robia seculară. De atunci a început golgota neamului românesc. Să nu credeți că nu suntem conștienți de faptul că trebuie să dăm pielea leului scumpei noastre României, căci jertfele aduse de ea sunt mult mai mari decât cele aduse de noi.

Cu smerenie trebuie să ne închinăm înaintea factorilor conducători ai țării, cari au venit în ajutorul nostru.

Ce am suferit noi în război o știu învățătorii și preoții noștri întemnițați în Clujul blestemat, unde mii de Români au îndurat chinuri grozave. O știți, voi, mărginașilor cărora vi s'a răpit averea, spre a se acoperi cheltuielile războiului, o știți voi, văduvelor, care ați vărsat lacrimi pentru bărbații voștri pierduți; o știți neamul nostru întreg!

Voi, cei din România ați fost mândri de rolul vostru de liberatori, noi însă am trebuit să jucăm rolul tragic de robi și cel ce nu și-a ridicat baioneta contra fratelui a fost doborât de mitralierele maghiare. Nar e în istoria mondială o tragedie mai mare ca aceea a neamului nostru, risipit prin atâtea mealeguri.

Avem frați în valea Timocului, în Basarabia, Bucovina. în Ardeal și în România.

Poate că un istoric iubit va descrie suferințele fraților care au stat față în față și să se omoare la o poruncă diavolească. Ce sociolog, ce bărbați de stat ar mai putea pretinde dela acest neam să mai suferă o repetare a acestei tragedii? (*Strigăte: Nu mai suferim!*)

Fraților, deși frumoasa Românie care a sărit în ajutorul nostru a fost învinsă prin forța cea mai barbară, deși mica Românie a trebuit să sufere pierderi foarte mari, nici noi, nici frații din România nu regretă de loc că România a intrat în război. că astfel ni s'a dat prilej să realizăm azi *Unirea*.

Momente senine s'au ivit pentru neamul românesc, când au intervenit în război Statele Unite și marele Wilson a venit să facă legi noi pentru viitoarea rânduire a popoarelor. (*Strigăte puternice: Trăiască Wilson!*)

În glasul lui am auzit, pentru prima oară, vestea cea bună a apropiatei eliberări a popoarelor. De câte ori Puterile Centrale dobândeau vre-o victorie, în parlamentul ungar se făcea câte o nouă lege de asuprire contra națiunii române; iar când le mergea rău mai trimiteau câte-o scrisoare vreunui Mitropolit al nostru. Dar bunul Dumnezeu, care rânduește totul, a făcut ca să se întoarcă și roata norocului. Optzeci la sută din neamul nostru se ruga zilnic:

— Doamne, bate-i pe stăpânitorii noștri!

Și Dumnezeu a ascultat ruga aceasta:

— Tu, Piave, ai fost cea dintâi, care ai contribuit la înfrângerea Monarhiei.

Faptele minunate ale Antantei, ale glorioasei națiuni franceze, (*toată adunarea se ridică în picioare și strigă: Trăiască Franța!*) împreună cu ale nobilei Anglii. (*Strigăte: Trăiască Anglia!*) și cu ale dulcii noastre surori Italia și întărite de puterile tinere Americane, au dus steagul la victorie.

Încă de acum câteva luni am simțit că se cutremură ceva din neliniștea dușmanului, am simțit că se pregătește o vreme epocală pentru neamul nostru. Ca printr'o minune cerească s'a surpat alianța de minciună a puterilor centrale, acest putregai întemeiat pe cele mai josnice interese personale. Comitetul partidului național Român și-a spus la timp potrivit cuvântul său în parlamentul ungar. (*Strigăte: Trăiască Vaida*). Prin rostul deputatului Vaida am adus la cunoștința lumii și asupritorilor noștri că noi voim să ne folosim de dreptul nostru de a dispune singuri de soarta noastră, precum și hotărârea de a ne despărți de națiunea maghiară.

Am declarat că nu recunoaștem parlamentul și guvernul ungar ca reprezentant al intereselor noastre la 14 Octombrie.

După aceasta vin evenimentele cu o iuțea zguduitoare. Un

glas lămurit ne-a venit din America prin solia lui Lansing, care a făcut să tresalte toți de bucurie.

Am plâns de bucurie, am jucat ca tinerii! Prezidentul Americii, prin solia lui Lansing, ne-a adus la cunoștință că recunoaște jertfele României, că recunoaște aspirațiile noastre de a forma o unitate națională. (*Voci: Ura! Trăiască*). Această unitate ne-o asigură America și cele zece milioane ale Antantei. Cele ce au urmat după solia lui au fost o dezvoltare logică a evenimentelor. Noi, cari am condus politica morală, am aflat că a sosit momentul psihologic de a anunța pe dușman că voim să luăm Imperiul peste Ardeal, Banat și Ținuturile locuite de Români.

Credem că am fost mandatarii cinstiți ai voinței poporului și credem că am făcut bine ceea ce am făcut.

Cu fruntea ridicată am făcut un pas mai departe și am publicat manifestul către popoarele lumii în care declarăm că voim să formăm un stat deosebit, să ne despărțim de Ungaria și că nimic în lume nu ne va putea împiedica dela aceasta.

Fraților, cu acest manifest Comitetul național și-a împlinit datoria către națiunea Română, acum sunteți chemați voi, reprezentanții poporului român, să luați hotărârea definitivă: (*Strigăte entuziaste: Voim unirea, unirea tuturor Românilor, România una și nedespărțită*). În urmă d. Pop a salutat pe reprezentanții României, Basarabiei, Bucovinei și pe refugiații români reînțorși în Ardeal.

Aplauze furtunoase subliniază cele din urmă cuvinte ale oratorului.

Expunerea raportului Dr. Ion Suci

Dr. Suci raportorul consiliului național român, anunță că au sosit 1228 de delegați oficiali și delegați supleanți la această adunare națională, trimișii celor două biserici, trimișii societăților culturale române din Ardeal și Banat și reprezentând toți delegații peste 130 circuli electorale.

Apoi au sosit mii de aderări, chiar din acele comitate unde nu sunt majorități compacte românești și care se pronunță pentru unire.

Se verifică toate mandatele și se declară adunarea națională în măsură să ia măsuri decisive pentru națiunea română.

Se deschide adunarea și se proclamă ca președinte George Popp de Băsești, ca vicepreședinte, Episcopul Ion Pop, episcopul Dr. Demetriu Radu, Dr. Teodor Mihaly, dr. Ștefan C. Popp, Ion Flueraș, iar ca notari ai mării adunări pe d-nii: dr. Alex. Teodor, dr. Sever Miclea, dr. Caiu Brediceanu, dr. Silviu Dragomir, Dr. Ionel Popp, dr. Laurențiu Ioana și socialistul Iosif Ciza.

Președintele, George Popp de Băsești a ținut o scurtă cuvântare spunând că în istoria națiunii române din Ardeal și Ungaria s'a ivit mai de multe ori ca României, prin mari adunări naționale, să se declare pentru eliberarea lor de sub jugul secular; dacă această dorință n'a rășuit la 1848 acuma dat ne este să fim liberi, sfărâmând cătușele.

Astăzi ne decretăm popor liber: vom forma un stat separat de Ungaria.

Discursul d-lui Vasile Goldiș

Mărită Adunare Națională!

Zămislit din necesitatea imperiului roman de a-și așeza o sentinelă puternică în Carpații sud-estici și coborârile lor împotriva semințiilor barbare dela Miazănoapte și Răsărit, cari amenințau cultura umană creată prin geniul latin, neamul românesc dela început și până astăzi a îndurat soarta aspră rezervată oricărei sentineli credincioase; loviturile dușmane și statornică răbdare.

Bogată și fericită la început, Dacia romană în curând se face trecătoare nesfârșitelor seminții, cari orbite de strălucirea depărtată a Romei de aur se gonesc întrecându-se spre fermecă-

toarele orașe ale împărăției. Lovită de putreziciunea ori căruți neam, care se oprește cu cerbicie la un anumit fușei pe scara civilizațiunii și năpădită în această slăbiciune de furnicarul noroadelor barbare, Roma sucumbă.

Creangă tăiată de puternica tulpină, colonii lui Traian își adâncesc rădăcinile prin stânci și văi și roditoarele ogoare ale prejmuitoarelor câmpii. Lipsiți de scutul împărăției și lăsați în grija propriilor puteri, acești orfani romanici acopăr trunchiul vechiu tracic și infiltrați de-o pătură groasă a blânzilor și vișătorilor Slavi ei se făcură un singur neam, o singură limbă, o singură fire: neamul românesc.

Răsare o minune fără pereche în istoria lumii. Lung șir de veacuri călcată în picioare de oarde barbare, națiunea română își pierde unitatea de Stat, se fărâmă prin văi sub dominațiunii răslețe și una de alta neatârnată, pierde încopcierea cu fluviul larg și luminos al istoriei mondiale, ca apa de ploaie în nisip ce par'că dispare dela suprafața conștiinței umane. Dar când după optsprezece veacuri sufletul românesc se trezește din somnu-i de moarte și reînvie ca un soare luminos conștiința de neam, hotarele etnice ale acestui popor cu precizie aproape milimetrică sunt tot acelea, cari sunt desemnate pe harta istorică drept hotare ale Daciei lui Traian și Basarabeianul, care-și adapă calul în valurile întunecate ale Nistrului, se înțelege desăvârșit la graiu cu Crișanul din apropierea blondelor ape ale Tisei. Sentinela română a rămas credincioasă chemării sale de a păzi geniul latinității și neînecatelor lovituri dușmane ea a opus virtutea-i legendară: statornicia răbdare.

După lungi veacuri de ascunziș dinaintea viscolilor cutropitori, națiunea română reapare la lumina istoriei în chipul unor țărișoare răsimate de Carpați și cu fețele spre Dunăre și Nistru, dar trunchiul cu rădăcinile în munții smulși odinioară dela eroicii Daci rămâne bătut de soarta rea și înlănțuit de un popor năprasnic la fire și pornit spre dominațiune fără cruțare. Fusese cuib de vârtejuri, locul unde ne așezase Traian și zvârcolirile spre fericire ale neamului nostru s'au lovit veacuri de-a rândul de nesațul hrăpitorilor dușmani, cari ne înconjurau de pretutindeni.

Micile țărișoare, care se întemeiaseră prin vitejii coborâtori din Maramureș și Făgăraș se lovira înainte de toate de cel mai crâncen dușman al oricărei comuniuni omenesti, zavistia și ura dintre frați. Nefericirea lor fu mărită prin inamici din afară: Unguri, Leși și Tătari. Se ridică în urmă semiluna și acum românii sunt sortiți să-și apere cu sângele lor nu numai trupul și avutul, ci și sufletul și credința.

Scut s'au făcut culturile plâpânde ce începuse a încolți pe temeiurile învățăturilor lui Cristos și prin jertfele lor fără seamăn întru apărarea progresului civilizațiunii umane față de concepția inferioară a mohamedanismului propagat principial cu mijloacele barbariei, Români și-au făurit titlu neperitor și îndreptățire la recunoștiința întregii omeniri. Nimic nu dovedește mai mult tăria credinței creștinești a sufletului acestui popor, decât faptul, că în numele luptei creștinătății împotriva păgânilor mai întâiu după răslețirea neamului prin soarta fatală s'au putut face pentru o clipă unirea lui în cetatea aceasta prin brațul puternic și geniul scânteetor al Viteazului Mihai.

Dar această unire de o clipă dispăru ca fulgerarea unei scântei electrice și trupul neamului nostru se frânse iarăși în bucăți. Frații noștri de pe coborârile răsăritene ale Carpaților și din șesurile hotărnicite prin Dunărea de jos și apele Nistrului îndurată suzeranitatea turcească, suferiră prădăciunile Leșilor și Tătarilor, îngrășară cu sângele lor lifta blestemată din Fanar. Țara Cernăușilor și mormântul lui Ștefan Cel Mare îl răpi hojește pajura spurcată a Habsburgilor perfizi, dulcele câmpii ale Basarabiei le fură Muscalul tiran. Iar noi, cei ce rămăsesem la vatra străbună, în Ardeal și Țara Ungurească am fost loviți de cea mai crâncenă soartă, ce-o poate avea un neam de oameni în lume. Am fost lănjuți într'o

robie trupească, economică și sufletească, cum nu se mai pomeneste în istoria întreagă a omenirii. Încercarea desperată în 1784, de a scutura jugul, n'a avut rezultat și sfârșitul tragie în acest oraș al țaranului Horia așteaptă geniul literar, care să întruchipeze una dintre cele mai înfloritoare tragedii ale istoriei. Adevăr a grăit Simeon Bărnăușiu în epocalul său discurs rostit în catedrala Blajului în ziua cea mare din 1848 zicând: „Dacă nu-și poate închipui cineva greutățile, ce le suferiau Iudeii de la Faraoni, să se uite la Faraonii din Ardeal.”

Veacuri dearândul poporul românesc, adevăratul și legitimul proprietar al pământului, ce fusese odată Dacia romană, a fost socotit străin și sclav pe pământul său strămoșesc. Iar când după suferinți de secolii, din depărtatul Apus, dela dulcea soră latină, care pășește în fruntea ginților spre lumina desăvârșirii, a sosit și în munții noștri duhul libertății, egalității și frățietății, când credeam să înviem la libertate prin întocmirile create de lumea nouă, vechii noștri oprimatori s'au înfrățit cu Împăratul, pe care ei îl detronase, cu împăratul pentru care noi vărsasem sângele nostru cu credință și aceste două puteri ne-au robit din nou. Umbra îndurerată a regelui munților, a scumpului nostru Iancu, rămâne pentru vecie clasică dovadă a legendarei ingrătitudinei habsburgice. Împotriva voinței noastre au unit Ardealul nostru cu Țara Ungurească și printr'un constituționalism fals și mincinos ne-au luat libertatea culturi, ne-au desființat politicește, bisericile noastre le-au aservit tendinței lor de opresiune și ne-a făcut imposibil progresul economic, prin care am fi putut să ne apărăm împotriva năvălirii străine pe pământul părinților noștri.

Intr'acestea priviam cu iubire duiosă la frații noștri dela Răsărit, cari începuseră a se reculege, din urgiile vremilor barbare. Resimțiră obârșia comună și razele luminei primite dela Apus conștiința națională săvârși la 1859 unirea principatelor române sub bunul și luminatul Cuza-Vodă, iar sângele vărsat din nou cu atâta vitejie împotriva păgânilor la 1877 scutură cele de pe urmă zile ale lanțului, care lega România de Constantinopol și la 10 Mai 1881 Carol de Hohenzollern așează pe capul său coroana de rege al României libere și independente.

Noi însă ne făceam datoria de cetățeni ai Ungariei și supuși credincioși ai dinastiei de Habsburg-Lotharingia. Am crezut, că îndelunga noastră răbdare și credința noastră pentru patrie și tron în cele din urmă totuși va muia inimile celor puternici și ni se va oferi chiar în interesul monarhiei puțința unei vieți naționale și condițiunile progresului cultural și economic. Așteptările noastre au fost zadarnice. Oprimarea se înteește. Oprimatorii mărturisesc acum pe față că scopul lor este un stat unitar național maghiar și că, prin urmare, noi naționalicește trebuie să ne desființăm. Au pornit opera de extirpare și războiul mondial, care acum s'a sfârșit, în gândul opresorilor noștri a avut chemarea să încoroneze opul. Sute de mii de români și-au vărsat și acum sângele lor pentru patrie și tron, iară patria și tronul au târat în urgia internării pe părinți și frați acestor luptători; patria și tronul au decretat moartea școlii românești, au trimis sbirii lor în adunările noastre bisericești, au pregătit proiectele pentru nimicirea noastră politică, au început ruina noastră economică, au aruncat în temniți zeci de mii de români, ne-au sugrumat libertatea presei și a cuvântului, patria și tronul s'au conjurat împotriva noastră și ne pregăteam mormântul.

Dar zadarnică este lupta omenească împotriva adevărului și a dreptății. Legea tainică a firii cu necesitate de fier îndrumă întâmplările omenesti pe cărarea civilizațiunii, ce duce spre desăvârșire. Omenirea instinctiv urmează acestei legi. Ea a ajuns la recunoașterea necesității de a sintetiza libertatea individuală și libertatea națională într'o unire superioară a societății omenesti. Sinteza aceasta e condiționată însă de desăvârșirea celor

două libertăți: individuală și națională. Dacă însă aproape în toate statele civilizate libertatea individuală este desăvârșită ori pe calea desăvârșirii, în unele dintre aceste state libertatea națională era încetăținită. Războiul mondial s'a făcut pentru desăvârșirea acestei libertăți. Națiunile trebuie să fie libere, ca astfel între egale drepturi și condițiuni să poată încheia acea mare unire a popoarelor, care va fi chemată să reprezinte o concepțiune superioară pe scara civilizațiunii și să sporească astfel fericirea omenească pe pământ. Toate capetele luminate ale Apusului au mărturisit crezul lor: războiul acesta este războiul pentru liberarea națiunilor, nu de dragul acestor națiuni, ci pentru interesul lumii, pentru interesul omenirii, care numai în chipul acesta e capabilă a păși un pas înainte pe calea fericirii sale. Ideile acestea le-a copleșit istoria, și Wilson este apostolul care le vestește.

Pentru învingerea acestor idei au intrat în luptă puterile aliate ale Apusului. Românii de pretutindeni s'au alăturat acestor puteri, noi cu sufletul, frații liberi cu armele. Românii și-au făcut și de data asta datoria lor de sentinelă a civilizației în potriva brutalității.

Națiunile trebuie liberate. Intre aceste națiuni se află și națiunea română din Ungaria și Transilvania. Dreptul națiunii române de a fi liberă îl recunoaște lumea întreagă, îl recunoaște acum și dușmanii noștri de veacuri. Dar scăpată odată din robie, ea — aleargă în brațele dulcii sale mame. Nimic mai firesc în lumea aceasta. Liberarea acestei națiuni înseamnă: unirea ei cu Țara Românească. Bucăria poporului românesc n'a fost urmarea vre unei legi economice, în care terminologie se ascunde minciuna. Dimpotrivă teritoriul dintre Nistru, Tisa și Dunăre, constituie cea mai ideală unitate economică aproape autarhie. Bucăria trupului românesc a fost act de barbarie. Distrusă barbaria — unirea tuturor Românilor într'un singur stat este cea mai firească pretențiune a civilizațiunii. Teritoriile locuite de Români de la descălecarea lui Traian și până astăzi au fost teritorii românești. Nu există putere de a suci logica până acolo, ca invadările elementelor streine dirijate pe aceste teritorii în chip artificial și prin abuzul de putere al statului cu scopul desființării noastre naționale, să poată clătina dreptul nostru de proprietate asupra acestor teritorii. Așa ceva ar fi sancționarea crimei și ar constitui o palmuire a civilizațiunii, care principial nu admite substituirea dreptului prin brutalitate. După drept și dreptate Românii din Ungaria și Transilvania dimpreună cu toate teritoriile locuite de dânșii trebuie să fie uniți cu Regatul Român.

După cum însă cea dintâi reunire de o clipă a elementului românesc la marginile de la răsărit ale lumii civilizate s'a făcut prin sabia lui Mihail în numele unui principiu superior celui ce năvălise asupra Europei și care acum în zilele acestea spre ușurarea tuturor inimilor, cari bat pentru lumină și libertate, sucombă cu desăvârșire, tot așa această nouă unire de acum a tuturor Românilor, care de data asta va fi integrală și pentru eternitate, se face prin strălucita învingere a armelor purtate pentru civilizațiune în numele unei concepții de viață superioară lumii ce se prăbușește. Este principiul libertății adevărate a tuturor neamurilor și cel al egalității condițiilor de viață pentru fie care individ al ori cărei națiuni și este principiul întovărășirii tuturor națiunilor libere într'o comuniune internațională spre a împiedica nedreptatea și a scuti pe cei mari și mici deopotrivă.

Unirea tuturor Românilor într'un singur stat numai atunci va fi statornică și garantată prin istoria mai departe a lumii, dacă va răspunde tuturor îndatoririlor impuse prin noua concepție a vieții, prin duhul vremurilor noi. Această nouă concepție a civilizațiunii ne va inspira datoria să nu pedepsim progenitura pentru păcatele părinților și ca urmare va trebui să asigurăm tuturor neamurilor și tuturor indivizilor conlo-

cutoari pe pământul românesc aceleași drepturi și aceleași datorii. Civilizațiunea care ne-a eliberat, pretinde de la noi respectul pentru dânșii și ne obligă să prăbușim în noul nostru stat orice privilegiu și să statornicim ca fundament al acestui stat munca și răsplata ei integrală.

Înainteșii noștri pe Câmpul Libertății în 1848 au hotărât așa: „Națiunea română depune jurământ de credință către Impăratul, către patrie și către națiunea română”. Impăratul ne-a înșelat, patria ne-a ferecat, și ne-am trezit că numai credința în noi înșine, în neamul nostru românesc ne poate mântui. Să jurăm credință de aci înainte numai națiunii române, dar tot atunci să jurăm credință tare civilizațiunii umane. Câtă vreme vom păstra aceste credințe, neamul nostru va trăi, se va întări și fericirile vor fi urmașii noștri până la sfârșitul veacurilor.

La lumina celor expuse până aci, din încredințarea și în numele marelui sfat al națiunii române din Ungaria și Transilvania, rog Mărita adunare națională să binevoiască a primi și a enunța ca ale sale următoarele hotărâri:

În urma acestei cuvântări d. Goldiș dă cetire următoarei rezoluțiuni, care s'a votat cu unanimitate și care constituie actul unirii:

Proiect de rezoluțiune pentru Mărita Adunare Națională din Alba-Iulia

I. Adunarea Națională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba-Iulia în ziua de 18 Noembrie (1 Decembrie) 1918 decretează: Unirea acelor Români și a tuturor teritoriilor locuite de dânșii cu România. Adunarea Națională proclamă în deosebire dreptul inalienabil al Națiunii Române la întreg Banatul, cuprins între râurile Murăș, Tisa și Dunăre.

II. Adunarea Națională rezervă teritoriilor sus indicate autonomie provizorie până la întrunirea Constituantei, aleasă pe baza votului obștesc.

III. În legătură cu aceste hotărâri ca principii fundamentale în alcătuirea noului Stat Român, Adunarea Națională proclamă următoarele:

1. Deplină libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa prin indivizi din sânul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în Corpurile Legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor, ce-l alcătuiesc.

2. Egala îndreptățire și deplina libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din Stat.

3. Instăpânirea desăvârșită a unui regim curat democratic pe toate terenele vieții publice: Votul obștesc, direct, egal, secret, pe comune, în mod proporționat, pentru ambele sexe în vârstă de 21 ani, la reprezentarea în comune, județe ori parlament.

4. Desăvârșita libertate de presă, asociere și întrunire, liberă propagandă a tuturor gândirilor omenești.

5. Reforma agrară radicală. Se va face conscrierea tuturor proprietarilor, în special a proprietăților mari. În baza acestei conscrieri desființând fidei comisele și în temeiul dreptului de a micșora după trebuință latifundiile — i se va face posibil țăranului să-și creieze o proprietate (arături, pășune, pădure) cel puțin atât, cât s'o poată munci el și familia lui. Principiul conducător al acestei politici agrare e pe de o parte promovarea nivelării sociale, pe de altă parte potentarea producției.

6. Muncitorimei industriale i se asigură aceleași drepturi și avantajii, cari sunt legiferate în cele mai avansate State industriale din Apus.

IV. Adunarea Națională dă expresiune dorinței sale ca con-

gresul de pace să înfăptuiască comisiunea națiunilor libere în așa chip, ca libertatea și dreptatea să fie asigurate pentru toate națiunile mari și mici de o potrivă, iar în viitor să se elimineze războiul, ca mijloc pentru regularea raporturilor internaționale.

V. Adunarea Națională salută cu bucurie și entuziasm liberarea națiunilor subjugate până aici în monarhia Austro-Ungară, anume națiunile: Ceho-Slovice, Austro-Germane, Jugo-Slavă, Polonă și Ruteană și hotărăște, ca acest salut al său să se aducă la cunoștința tuturor acelor națiuni.

VI. Adunarea Națională trimite salutul său Bucovinei.

VII. Adunarea Națională cu smerenie se închină înaintea memoriei acelor bravi Români, cari în acest războiu și-au vărsat sângele pentru înfăptuirea idealului nostru murind pentru libertatea și unitatea Națiunii Române.

VIII. Adunarea Națională dă expresiune mulțumirii și admirațiunii sale tuturor Puterilor Aliate, cari prin strălucite lupte purtate cu cerbicie împotriva unui dușman pregătit de multe decenii pentru război, au scăpat civilizațiunea din ghearele barbariei.

IX. Pentru conducerea mai departe a afacerilor națiunii Române din Ungaria, Transilvania și Banat Adunarea Națională hotărăște instituirea unui mare Sfat Național Român, care va avea toată îndreptățirea să reprezinte Națiunea Română ori când și pretutindeni față de toate națiunile lumii și să ia toate dispozițiunile pe cari le va afla necesare în interesul Națiunii.

Discursul d-lui Dr. Iuliu Maniu

Dacă privim îndărăt la suferințele îndurate de neamul românesc, dacă ne amintim de sângele vărsat, nu știm cum să mulțumim lui Dumnezeu, că ne este dat, nouă, din generația de acum, să trăim aceste timpuri de înălțare. În aceste momente solemne, ne vom purta vrednici de timpurile pe cari le trăim. Vrednicia națională, se judecă după înțelepciunea, cuminența și înălțarea sufletească, cu cari se aduc hotărâri chemate să croiască soarta noastră. Vrednicia noastră o vom dovedi încă, dacă vom lua hotărâri potrivite cu interesele noastre și cu ideile lumii moderne.

Noi ne simțim ca orbul care de zece ani n'am văzut lumina zilei, când printr'o binefacere dumnezeiască, i se deschid ochii și vede lumina sfântă a soarelui. Noi suntem aci ochii poporului, care văd azi lumina libertății neamurilor. Înainte de a lua hotărâri, trebuie să ne închinăm înaintea acelor cari au ajutat ca lumina aceasta să străbată norii. Aceștia sunt vitejii din glorioasa armată română (*strigăte vijoroase; să trăiască*), conduși de marele lor Căpitan, regele Ferdinand. (*Furtunoase aclamațiuni*).

(Toată adunarea națională se scoală în picioare și strigă: Trăiască Regele Ferdinand, Trăiască Regina Maria).

Nu pot vorbi mai departe, până ce nu las să ne închinăm capetele noastre înaintea celor morți și apoi înaintea celor vii, cari au luptat pentru înfăptuirea idealului unității românilor.

Istoria ne-a învățat că nu trebuie să așteptăm nimic de la împărați străini și de la fiii altor neamuri, ci de la propriile noastre puteri. Adevărul ce ne călăuzește acum e că singura noastră forță care ne poate ține în viitor e aceia provenită prin unirea tuturor românilor.

Ce aș putea adăuga încă, ca să întărim convingerea în voi, că unirea tuturor românilor este o necesitate de viață a românilor de pretutindeni. Această unire, noi avem dreptul s'o pretindem, pe baza ființei noastre unitare naționale. Suntem toți de aceeași ființă, de aceeași obârșie, cu aceeași tradiție și cu aceleași aspirațiuni. Ce ar mai putea să împiedice ca această unire ce există în noi, în sufletele noastre, să se înfăptuiască

în realitate, ca această națiune română să fie un singur trup și suflet?

Toată lumea a recunoscut acum, că fiecare popor trebuie să se constituie într'un singur stat, căci numai așa poate contribui la înaintarea civilizației mondiale conform însușirilor sale proprii. În deosebi noi Români din Ardeal și Ungaria suntem în drept să cerem această unire, fiindcă aci, la noi, e leagănul românismului. Numai o crudă barbarie, poate împiedica ca însuși vatra, leagănul, să fie despărțit, să rămână separat, atunci când toate celelalte părți se unesc. Și Ardealul trebuie să fie o parte întregitoare din corpul națiunii române. În afară de dorința noastră obștească de a ne apropia de sânul mamei noastre, toate argumentele științifice, sociologice, întăresc justiția revendicării noastre, — a înfăptui România mare, (*Aplause vii*). Aclamările Dv. cu cari ați întâmpinat proiectul de rezoluție, ce vi s'a citit, înainte, arată dorința voastră vie, care e și dorința lumii culte, care stă alături de noi.

Nimic dar nu ne poate sta în cale să înfăptuim această dorință, trebuie dar să cerem încorporarea fără întârziere și pe vecie a tuturor românilor. (*Aplause*).

[Când voim să înfăptuim acest ideal al nostru, nu dăm numai de prieteni, — ci și de o tabără întreagă de protivnici, cari voiește să împiedice cu toate mijloacele unirea. Pentru înlăturarea oricărei îndoeli a străinilor, ce voim să facem prin unirea noastră și libertatea noastră națională — marele Sfat național însuși declară că nu voiește un imperiu de asuprire. Nu voim ca din asupriți ce am fost, să devenim asupritori. Voim să asigurăm libertatea pentru toți și dezvoltarea pentru toate popoarele ncolocuitoare. Marele nostru Sfat național ține să accentueze că urmează vechiul nostru proverb: Ce ție nu-ți place, altuia nu face. Noi voim pe acest pământ al României mari, să inronăm libertatea națională pentru toți, voim ca fiecare națiune să se poată cultiva în limba ei, să se roage lui Dumnezeu în credința ei și să ceară dreptate în limba ei.

Noi cari am vărsat lacrimi, văzând limba noastră scoasă din școli, biserici, justiție, nu o vom lua altuia. Nu vom lua putere dela alții, nu voim să trăim din sudoarea altora, pentru că noi putem trăi din vrednicia și puterea noastră, prin munca noastră. (*Aplauze entuziaste*).

Nu mai printr'un regim democratic, putem întări țara noastră românească, mai ales când trebuie să ținem seamă de cerințele vieții moderne de Stat. Numai având un regim de drepturi și libertăți înlăuntrul țării, vom avea tărie să validăm cauza noastră în afară. Deplina libertate a tuturor straturilor sociale, — e o garanție pentru binele țării.

De aceea marele Sfat național român a pus în proiectul lui de rezoluție acel punct care vorbește de înfăptuirea regimului democratic.

Noi suntem un popor de țărani. Tot ce vedem înaintea noastră, în haine negre și cu frunți luminate, a ieșit din popor. Nici unul nu poate zice că, obârșia lui nu este de la plugul român, dela pământul românesc, de unde își scoate credința lui în viitor. De aceea marele Sfat Național cere o reformă agrară radicală, ca să se împartă pământul țăranilor, ca această clasă țărănească, izvorul nesecat al faptelor naționale, să fie puternică. Un neajuns în structura națiunii noastre este că nu avem dezvoltate industria și comerțul; trebuie să căutăm să avem o independență economică și să avem toate din puterea și munca noastră. Să dăm dar toate libertățile acestei clase care va contribui la dezvoltarea industriei și comerțului nostru. Suferințele îndurate de clasa meseriașilor și muncitorilor în apus, luptele ce le-au dus, — ne pun în posibil să știm ce măsuri trebuiesc luate de cu vremea pentru înaintarea acestei clase de meseriași și muncitori. Trebuie să profităm de experiențele altora. Trebuie să ne silim ca structura socială a neamului românesc să corespundă cerințelor moderne.

Trebuie să fim apoi seamă de greutatea unei tranziții la unire. De aceea marele Sfat Național a hotărât ca până la întrunirea Constituantei, să se dea ținuturilor noastre o autonomie provizorie ca această tranziție să se facă fără greutate. Căci nu în 2, 3 zile se poate face o perfectă unitate în organizația administrativă și judiciară.

Națiunea noastră nu poate lăsa azi din vedere întocmirea generală viitoare a omenirii. Trebuie să ne spunem dar cuvântul și în această chestiune, cerând ca în legăturile mari internaționale să nu domnească rigiditatea unei suveranități, ci să se aplice frățietatea universală, iar printr'un juriu internațional să se împiedice, în viitor, rezolvirea cu armele.

Salutăm pe bucovineni, frați cari au suferit acelaș jug și s'au unit acum cu România.

Cu noi, românii, au suferit jugul, neamuri întregi, cehii, slovenii, polonii, etc.

Trebuie să constatăm că lupta lor fără preget pentru independența și dezrobirea lor națională, a fost pildă luminoasă pentru noi. (*Strigăte însușite, trăiască cehii*). Experiențele lor, faptele lor eroice au fost pentru noi momente de înălțare și întărire, ca să mergem și noi pe acea cărare, ca să ne înfăptuim și noi idealul național, ca să mergem și noi pe acea cărare pentru realizarea visului nostru. Trebuie dar să ne aducem acum aminte de ei și să le trimetem un dulce salut, dorindu-le întreaga fericire. (*Aplause îndelung repetate*).

Avem să mai mulțumim armatelor glorioase ale Ententei și diplomaților ei.

È o datorie a noastră să salutăm această alianță a națiunilor Ententei (*Aclamări entuziaste*).

Vă rog să primiți unanim proiectul nostru de rezoluție. Acest proiect arată cărarea pe care mergând înainte, ne vom putea atinge idealul și să punem temelie unei Români mari și unite, care în veci are să fie, ca în ea să se înfăptuiască spiritul desăvârșitei democrații și dreptatea socială.

Discursul reprezentantului socialiștilor din Ardeal

D. Iosif Jumanca începe astfel vorbirea lui: La 1914 când a început războiul european când întreaga lume mai ales frumoasa Franță tremura de groază că libertatea franceză, cultura franceză, republica franceză, vor fi distruse de militarismul german, atunci întregul popor francez fără deosebire, împreună cu socialiștii, s'a unit să fie piept puhoiului ce venea dela hotar.

Ostași venim și noi ca adevărați reprezentanți ai muncitorimii din Ardeal și Ungaria, venim să declarăm și noi în fața prea cinstitei adunări naționale în fața social-democrației internaționale că suntem și noi pentru unirea cu România și că suntem gata să luptăm, cu toate mijloacele pentru înfăptuirea unirii tuturor Românilor (*vișoroase aplause*).

Noi suntem proletari, ducem deci o luptă de clasă și ducem o luptă comună cu muncitorii internaționali voind să asigurăm condiții de viață mai bune pentru muncitori. Dar această solidaritate n'o înțelegem în așa fel ca să fim sateliți partidului socialist maghiar, să fim numai o părticică din acest partid, ci voim să ne păstrăm independența națională și acuma când aderăm la unirea tuturor Românilor, o facem fiindcă știm că numai prin ea este posibilă dezvoltarea Românilor de pretutindeni.

Prin această unire deschidem porțile largi pentru întreaga muncitorime ca să se afirme în viața politică și economică.

Voim ca în această Românie Nouă să se desvolte poporul muncitor, cum s'a dezvoltat muncitorimea în Apus.

Social-democrația nu-i identică cu lipsa simțului național.

Noi nu zicem că unde e bine acolo îți este patria, ci zicem că acolo unde îți este Patria să-ți fie bine. Nouă nu ne este teamă că unindu-ne cu România ne va merge rău; dacă aici ne-am putut dezrobi de jugul secular să nu ne fie teamă că

nu ne putem asigura libertatea pentru clasa muncitoare în România liberă.

În declarația ce v'a fost citită înainte, noi socialiștii găsim toate garanțiile pentru înfăptuirea unei Români democratice.

Până acum am trăit în prietenie cu tovarășii noștri unguri; mult, puțin, ei ne-au dat ajutor ca să ne organizăm, ca să fim ceva în internaționala muncitoare, dar azi a sosit timpul ca să formăm un partid social-democrat românesc ca să fim o floare în buchetul internaționalei socialiste. Trebuie însă să ținem seamă că în Banat, în Ardeal, nu sunt numai muncitori români ci și de altă naționalitate, de aceea vom ține seamă și de aspirațiunile lor drepte, dar aceasta nu ne împiedică să lucrăm la unirea tuturor Românilor. De aceea am aderat la marele sfat național român și în spiritul rezoluției noastre vom lucra împreună, dar nu vom fi împedicați ca socialiști să lucrăm mai departe pentru realizarea programului nostru integral (vii aplause).

Cuvântarea Episcopului Dr. Mișon Cristea în care a anunțat poporului hotărârea Adunării naționale

Mărită nație română!

Sunt aproape două mii de ani, de când împăratul Traian a sădit, a altoit, nobila viță romană în tulpina vânjoasă a rezistentului neam dacic, dând astfel naștere poporului nostru român.

Ca o sentinelă neadormită și credincioasă a organizației și a civilizațiunii romane, a răspândit acest popor lumina culturii latine, prefăcând aceste plaiuri și ținuturi — pe atunci încă sălbatice — în „Dacia felix”, adevărată țară fericită.

Dară năvălirea Hunilor și a numeroaselor hoarde barbare — câte s'au strecurat pe aicea în curs de veacuri — nu numai ne-au stingerit în munca și opera noastră, ci ne-au înfrânt pentru multă vreme, și — ceace a fost mai rău pentru noi — ne-au divizat, ne-au împărțit.

Astfel cu timpul am ajuns ușor unii în jugul Maghiarilor, dedați dela fire — ca și ceilalți Turani — a trăi din sudoarea altora; — alții au ajuns în robia Turcilor, mai târziu a Germanilor și a țarismului rusesc. Mai lungă a fost în deosebite variante robia noastră, a Românilor din Ungaria și Transilvania, care a durat o mie de ani.

V'aș amări prea tare sufletele și ași prea întuneca seninătatea acestui frumos praznic național, dacă v'ași înfățișa icoana amănușită a lungilor noastre suferințe din cursul acestor 10 veacuri.

Amintesc numai:

Cum am zăcut veacuri întregi în cea mai neagră iobăgie, cum am fost proserși de legile nu numai aspre, ci draconice ale lui Verböczy.

cum în atâtea rânduri ne-am pierdut pe toți conducătorii, cum ne-au sfâșiat chiar credința strămoșească, cum au rupt legăturile canonice și firești ale bisericii noastre cu biserica mamă a fraților de dincolo, cum ne-au bătut păstorii, ca să se risipească mai ușor turma,

cum au hrănit cu scump sângele nostru toate lipitorile lepădăturilor străine, ș. a., ș. a.

Dară cu toate acestea — precum după vorba lui Alecsandri „Ceahlăul sub furtună nu cade mușuroiu” — așa și puterile neamului românesc n'au putut fi zdrobite pentru totdeauna. Din contră! Mulțumită puternicei însușiri a poporului de a se spori văzând cu ochii, s'a împlinit față de noi cuvântul poetului:

*Barbarii vin, barbarii trec, Românul îi petrece;
„Și — unde unul a căzut — răsar în locu-i zece”.*

Astfel codrul neamului a odrăslit mereu, suplinind nu

numai golurile marilor jertfe, ci am fost chiar în stare să dăm lumii — pe lângă multe altele — și eroi, ca pe Ioan Corvinul, carele — ca și Ștefan cel Mare — a fost cel mai mare rege al Ungariei.

Însă cu cât începeau să iasă mai bine la iveală strălucitele noastre însușiri strămoșești — cu atât se ridicau mai tare turanicii noștri tirani a ne asupra și strămtora.

Orbiți de gogorița „ideii de Stat național maghiar” nu s'au rușinat a născoci cele mai drăcești căi și mijloace cu scopul hotărât de a ne desființa și maghiariza. Deoparte Habsburgii haini și meșteri întru a semăna intrigi și discordie între popoarele fostei monarhii, ca astfel să le poată domina și să se poată susține, de altă parte barbarii de Germani au aflat în finii lor Maghiari pe cei mai tipici ucenici ai memoralei lor devize: „Macht geht vor Recht”. Conte negru Iuliu Andrassy, pe care intenționează republica maghiară a-l trimite ca delegat la tratativele de pace, a declarat în camera ungară: „Cauza naționalităților din Ungaria este chestie de putere și nu de drept”. Mai ales ceea ce au făcut cu noi în anii din urmă, trece toate marginile. Strigau la cer răz-bunare nedreptățile, cari trebuiau să le suferim. Ne durea mai ales încătușarea sufletului nostru românesc și răpirea școalelor, căci n'am uitat nici pe o clipă admoniția dela 1848 a marelui Bărnuț: „Și cu cât vor învăța mai mulți Români la școale străine, cu atât va pierde națiunea mai mulți fii”. Fiecare fiu înstrăinat era o bucată ruptă cu dureri din trupul nostru.

În fața asupririlor și a nedreptăților, pe cari nu le puteam opri, ne-am retras resignați la vetrele familiilor și la altarele bisericuțelor noastre; și acolo am străjuit cu neadormită grijă și am salvat scumpele comori ale sufletului: legea, limba, datinile strămoșești și toată moștenirea ființei noastre etnice de români:

Dar asupririle acestea — deși ne-au împetriștat cu streini pământul strămoșesc prin colonizări și cu toată forța mijloacelor de guvernământ ne-au înstrăinat orașele, ne-au ținut în neștiință, împiedicând aproape orice progres; — totuși nu ne-au putut istovi, ci ne-au făcut mai rezistenți, ne-au întărit, ne-au închegat. Iată, țara fraților din regatul liber a devenit pentru noi steaua strălucitoare a nădejdiilor noastre de mai bine.

Prinzând curaj, am înțeles tot mai mult lupta noastră politică, pornită în contra opresorilor noștri, cristalizând tot mai clar ținta aspirațiilor noastre naționale.

La anul 1866 scrie Papiu Ilarian unui deputat român din parlamentul ungar: „Românii să pretindă curat și simplu, ca să fie națiune egală... Numai înainte cu curaj și cauza voastră va ajunge la cunoștința Europei — și atunci a-ți câștigat totul”.

Bărbăteștile lupte politice ale episcopilor și fruntașilor noștri conducători, pecetluite cu însemnate jertfe de mucenici naționali, formează pagini strălucite ale trecutului nostru întreg.

Ele au convins pe marele popoare, care conduc destinele lumii, despre sfințenia cauzei noastre și despre îndreptățirea aspirațiilor noastre spre libertate.

Și când tiranii noștri seculari au intrat și în sfintele noastre biserici și ne-au pângărit altarele lor, pe cât de sfinte pe atât și de românești, frații noștri liberi n'au mai putut suferi umilirea noastră. Atunci și Mai marele fiu al marelui său părinte Ion Brătianu — în casa căruia s'au cultivat cu sfințenie cultul dezrobirii noastre, cu aprobarea plină de însuflețire a tuturor factorilor competenți, urmați de toată țara — a sfătuit din poziția sa plină de răspundere pe Vodă, să scoată sabia și să înceapă lupta alături de acele popoare, pe-al căror steag este scris: „Infrângerea tiraniei, biruința dreptății și eliberarea po-

poarelor asuprite”. Ajutorul Celui-de-sus a fost cu ele și cu noi; căci adevăr cuprind cuvintele însuflețitului Nicolae Bălcescu: „Dumnezeu a lăsat libertatea pentru popoare; și cine se luptă pentru libertate, se luptă pentru Dumnezeu”.

După 25 luni de uriașe jertfe și de mult sânge românesc, vărsat în lupte crunte, a biruit sfânta și măntuitoarea poruncă din solia puternicului Mesia-Wilson: „Tot poporul trebuie să aibă libertatea a fi stăpân pe sine și ași croi însuși viitorul și soarta”.

Ca să ne folosim și noi Românii din Ungaria și Transilvania de dreptul, cuprins în acest evanghelic principiu, am venit la această istorică și măreață adunare națională în străvechia Alba-Iulie, de care ne leagă amintirea celor mai crude chinuri și suferințe, dară și cea mai sfântă nădejde.

Deși au trecut decenii, chiar veacuri de atunci, totuși și acum aud, cum geme de adânc din fundul temniței regele Iancu, aud mai ales suspinele, vaețele și sfâșietoarele urlete de durere ale mucenicilor Horia și Cloșca, cari aici au fost trași pe roată.

Sub impresia acestor amintiri amare, sub impresia proas-petelor noastre suferințe din anii războiului... care Român mai poate dori, să mai trăim în același stat cu Maghiarii? Cine-ar dori aceasta, nu poate fi român. Promisiunile deșarte din cursul veacurilor ne-au învățat a nu mai avea nici o încredere în Maghiari.

Dară chiar de s'ar fi șters din sufletul nostru orice amintire a muceniei noastre de veacuri și încă nu ne putem gândi la altceva, de cât la aceea, ce-au hotărât și făcut frații din Basarabia și Bucovina, adică la Unirea cu scumpa noastră Românie, alipindu-i întreg pământul strămoșesc.

Aceasta trebuie să fie singura noastră tendință firească; doară idealul suprem al fiecărui popor, ce locuiește pe un teritor compact, trebuie să fie unitatea sa națională și politică. Am fi niște ignoranți, vrednici de disprețul și râsul lumii, dacă în situația de azi am avea altă dorință. Numai din unirea tuturor Românilor de pretutindeni vor putea răsări astfel de produse și manifestațiuni ale geniului nostru național, cari prin însușirile lor specifice românești să contribuie la progresul omeneirii.

Deci oricât ar fi de tare gardul Carpaților, care până acuma ne-a despărțit de frații noștri — totuși azi și aici — în atmosfera tradițiilor lui Mihaiu Vodă Viteazul — nu pot de cât să esclame împreună cu poetul:

*„Hotarele de astăzi sunt margini trecătoare,
De care timpul „râde”;
Căci el pătrunde 'n taina ursitei viitoare,
Când ele s'or „deschide!”*

Ceasul deschiderii a sosit.

Nu putem și nici n'avem lipsă să rățezăm Carpații, căci ei sunt și trebuie să rămână și în viitor inima Românismului, dar simțesc că astăzi prin glasul unanim al mulțimei celor mari vom deschide iar și pentru totdeauna porțile Carpaților, ca să poată pulsa prin arterile lor cea mai caldă viață românească și ca prin aceasta să ni se înfăptuiască:

*„acel vis neimplinit, copil al suferinții,
„de-al cărui dor au adormit și moșii și părinții.*

Am ferma nădejde, că glasul vostru unanim și prin voi glasul întregii națiuni se va concentra asupra singurei dorințe, pe care o pot exprima în 3 cuvinte:

Pân' la Tisa! Amin!

După Adunarea națională

Profesorul Dragomir citește demisia comitetului executiv al Partidului național român, care dela 1910 a condus politica românilor din Ardeal și Ungaria.

Episcopul Radu propune să se exprime vii mulțumiri acestui comitet care și-a împlinit totdeauna datoria față de neam. Dr. Alexandru Vaida-Voevod a declarat apoi următoarele:

A trecut acum vremea luptelor sterpe, vremea visurilor, acum suntem cu toții datori să depunem o muncă rodnică pentru a clădi edificiul falnic românesc.

Conform uzului parlamentar trebuie să avem o corporațiune specială care să ia măsurile de lipsă, să facă legi, etc. Vă propun acum ca în această corporațiune să fie aleși 150 membri. D-l Vaida citește această listă și declară că nu este definitivă, că a fost alcătuită în grabă și că va fi mărită mai târziu la 250 membri.

În ziua doua s'a întrunit la prima ședință, marele sfat național român.

Acesta este primul parlament român al Ardealului. S'a ales apoi un consiliu diriguitor (guvern provizoriu) care va conduce toate treburile publice în Ardeal, Banat și ținuturile locuite de români. Acest Consiliu este prezidat de d-l dr. Iuliu Măniu și e compus din următorii 15 membri:

Dr. Vasile Lucaci, Octavian Goga, Ștefan C. Pop, Alex. Vaida, Vasile Goldiș, dr. Ioan Suciu, dr. Aurel Vlad, dr. Emil Hațegan, dr. Valer Braniște, dr. Victor Bontescu, dr. Aurel Lazăr, dr. Romulus Boilă și socialistii Ioan Flueraș și Iosif Jumanca.

După discursul d-lui Vaida Voevod, episcopul Aradului Ignate Pop a rostit o scurtă cuvântare de mulțumită către Ceruri.

„E un obicei al poporului român ca la toate marile acte și la început să ne rugăm și la sfârșit să ne rugăm”. Apoi dă binecuvântarea adunării și marelor fapte săvârșite în această zi istorică a românismului.

După aceasta, d-nii dr. Aurel Vlad, Aurel Lazăr, Victor Bontescu și d-l Flueraș es pe câmpie, și din patru tribune vorbesc poporului și citesc proclamația de unire, care e primită de zecile de mii de oameni cu o vijelie de urale și ovații. Mulțimea izbucnește în strigăte: „Trăiască România Mare, Trăiască Regele tuturor Românilor!”

Apoi mulțimea s'a îndreptat spre locurile de găzduire intonând cântece patriotice.

Seara a avut loc prima adunare a „Marelui Sfat național Român”.

Și astfel, într'un entuziasm care nu poate fi descris, în adieri de steaguri, urale, cântări și ovații, s'a încheiat cea dintâi zi a Marilor sărbători dela Alba-Iulia. De astăzi înainte hotarele României s'au mutat la Tisa și toate actele care se vor petrece peste munți, sunt acte petrecute în patria noastră nouă și sporită.

În această ședință s'a ales o comisiune care să vie la București spre a aduce la cunoștința M. S. Regelui, hotărârea Ardealului de a se uni cu România.

În ziua de 1 Decembrie 1918, ora 10 $\frac{1}{2}$, Regele Ferdinand I și fostul principe moștenitor, înconjurați de Casa civilă și militară, au asistat la Te-Deumul ce s'a oficial la Sfânta Mitropolie pentru realizarea marelui act al unirii Ardealului cu Patria mamă.

Serviciul religios a fost oficial de Nifon, Episcopul Duării de Jos, înconjurat de Inaltul Cler.

O companie cu drapel a dat onorurile.

La Te-Deum au fost de față toți membrii guvernului Brătianu, Corpul diplomatic, delegațiunea transilvăneană, compusă din Episcopul de atunci, Miron Cristea, azi Patriarhul-Regent, Episcopul I. Hossu și d-nii Al. Vaida-Voevod și V. Goldiș, generalii și ofițerii superiori ai

garnizoanei București, precum și o delegațiune a ofițerilor ardeleni.

După Te-Deumul dela Mitropolie a urmat recepțiunea în sala Tronului dela Palatul Regal.

La ora 11 $\frac{1}{2}$ Regele Ferdinand și fostul principe moștenitor, precedați de Casa militară a suveranului, au intrat în sala Tronului.

D. V. Goldiș, Episcopul Miron Cristea, Episcopul Hossu și d. Vaida-Voevod (delegațiunea transilvăneană) erau așezați în fața Suveranului.

D. Vasile Goldiș a înmănat Suveranului *Actul Unirii* și apoi a rostit următoarele cuvinte:

Majestate!

„Românii din Transilvania, Banat și țara ungurească adunați prin reprezentanții lor legali la Alba-Iulia în ziua de 18 Noembrie (1 Decembrie) 1918, au decretat unirea lor și a acestor teritorii cu Regatul român. Prin această unire, după aceea a Basarabiei, apoi a Bucovinei, s'a împlinit visul de o mie de ani al neamului românesc: Unirea într'un singur Stat a tuturor românilor.

„Această unire este o pretențiune a istoriei și o pretențiune a civilizației românești.

„Ea este o pretențiune a istoriei fiindcă neamul românesc, de la zămislirea sa și până astăzi, a rămas unul și etniceste nedespărțit, posedând între aceleași margini geografice pământul Daciei lui Traian.

„Deci, îmbucătățirea lui sub diferite dominațiuni străine a fost o nedreptate a istoriei.

„Această nedreptate se înlătură astăzi.

„Dar unirea tuturor Românilor într'un singur Stat este totdeauna și o pretențiune a civilizațiunii omenești. Progresul acestei civilizațiuni pretinde comuniunea națiunilor într'o unire de ordin superior, care să asigure libertatea și dreptatea deopotrivă pentru toate națiunile, mici și mari. Cu națiuni etnice și geografice unite, dar politicește rupte în bucăți, această comuniune a națiunilor este o imposibilitate.

„Deci unirea tuturor Românilor într'un singur Stat rectifică o mare greșală a istoriei și se conformă necesităților civilizațiunii omenești. Tot astfel însă scopul istoric al acestei reuniri integrale a națiunii române are să fie potrivit cauzei sale eficiente. Această unire pe deoparte va trebui să înfăptuiască gradat egalitatea condițiunilor de viață pentru toți indivizii cari o alcătuiesc, pe de altă parte, ea va trebui să se întemeieze pe principii de libertate și a egalei îndreptățiri a neamurilor.

Sire,

„Unirea tuturor românilor într'un singur stat a trebuit să vie. Ea s'a înfăptuit prin suferințe și sacrificii. Istoria se face prin legile firii, mai presus de orice putere omenească, dar obiectul și mijlocul acestor legi este bietul muritor. Fericii sântem noi românii de astăzi, că prin noi istoria săvârșește actul mareț al unirii tuturor românilor într'un singur stat și prea fericii sântem că norocul toamăi acum a destinal Statului român domnirea unui Rege mare, care a înțeles chemarea sfântă a istoriei și s'a făcut luceafăr conducător al sufletului românesc.

„Pentru aceea, Sire, noi Îți aducem pământul strămoșilor noștri, dar tot atunci noi Îți aducem și suferințele tuturor românilor de azi, cari trăesc în Transilvania,

Banat și țara ungu-ească. Primește, cu dragostea cu care Ți-o aducem, hotărîrea de unire a acelor țări, primește jurămîntul de fidelitate și omagiul celor 4 milioane de români locuitori pe acel pămînt și întinde asupra lor simțul puternic al Maiestății Tale.

„Patru milioane de români, oțeliți prin suferinți și tari în credință, ca stîncă din munții dulcelui Ardeal, strigă azi în extaz de fericire:

Trăiască Majestatea Sa Regele Ferdinand I,
Trăiască Majestatea Sa Regina Maria.
Trăiască scumpele odrasle ale Dinastiei române.
Trăiască fericită în veci, „România Mare”.

Răspunsul Regelui Ferdinand

„În numele Românilor din vechiul Regat, din Basarabia și din Bucovina, astăzi uniți, cu profundă recunoștință primesc hotărîrea fraților noștri de peste Carpați, de a săvârși Unitatea Națională a tuturor Românilor și declar pe veci unite în Regatul Român toate ținuturile locuite de Români dela Tisa până la Nistru.

„Cu dragoste neîarmurită Mi-am închinat viața scumpului Meu popor, plin de credință în menirea lui istorică.

„Prin lupte și prin jertfe, Dumnezeu ne-a dat să înfăptuim azi aspirațiunile noastre cele mai sfinte. Mulțumindu-i din adîncul sufletelor, ne îndreptăm gândurile către cei cari cu sîngele lor au clădit noul temelie al dezvoltării noastre naționale.

„Prin devotament neclintit pentru opera lor, le vom arăta recunoștința noastră; prin el vom asigura roadele binefăcătoare ale crudelor încercări.

„Pe acest temelie al unei puternice democrații și al vieții frățești între popoare, vom răspunde, totdeauna simțimintelor aliaților noștri, alături de cari am luptat pentru marea cauză a dreptății și a libertății în lume.

„Să trăiască România pe veci unită!”

Prânzul dela Palatul Regal din București.— Cuvîntarea primului Rege al României Mari

Pe la orele 20 jumătate, a avut loc un prânz la Palatul Regal, în onoarea delegațiunii ardelenice.

Regele Ferdinand și membrii Familiei Regale au intrat în sala Tronului unde erau de față d-nii membri ai guvernului aflători în Capitală, d-nii membri ai înaltului Corp diplomatic, un număr de ofițeri generali și o delegațiune a ofițerilor ardelenici.

La acest prânz, Regele a rostit următoarea cuvîntare:

„În această zi plină de cea mai curată bucurie, când venind ca soli din frumosul Ardeal Mi-aduceți hotărîrea dela Alba-Iulia, luată de un popor întreg, de a fi unit deapaururi cu Regatul Român, vă zic din adîncul sufletului: bine ați venit în zidurile acestui Palat, care a fost martor celor mai mari evenimente din istoria modernă română.

„Ni-ați adus nu numai dorul împlinit al câtorva milioane de suflete, ni-ați adus și inimile lor, și în primirea plină de dragoste frățească ce ați găsit-o între noi, ați putut simți pulsul Țării Mame ce bate în același ritm cu al vostru.

„În frumoasa sa cuvîntare d-l Goldiș a spus astăzi că unirea tuturor românilor era o necesitate istorică. Această necesitate a fost înțeleasă de toți oamenii cu inimă patriotică de dincolo de Carpați, dela Nistru până la Tisa, dar dacă așa fusese scris în destinele neamului românesc, evoluția istorică avea nevoie de instrumente. Dumnezeu, care a ocrotit necontenit în cursul veacurilor pe poporul românilor, i-a dat bărbați cari au stat neclini-

țiți pe breșă, ținînd sus stindardul ideii naționale, lor le-a dăruit suflet românesc, le-a întărit mintea și oțelit brațul, ca să ducă barca românismului prin toate vijeliile vremurilor până la limanul dorit, unde după atâtea trude, atâtea suferințe, culegem roadele bine meritate ale unei lupte seculare.

„Azi, când vedem înaintea minții și înaintea ochilor noștri săvârșită clădirea măreață ce Mihai Viteazul începuse și pe care generații întregi au visat-o, aduc prinosul meu de recunoștință tuturor acelor cari, în toate colțurile unde sună dulcele graiu românesc, au pus sufletul și puterile lor în serviciul idealului național.

„După Basarabia, după Bucovina, mai lipsea o piatră din cele mai scumpe: Ardealul, cu ținuturile din Ungaria, locuite de Români. Azi mi-ați adus și această ultimă piatră a clădirii, care încoronează marea operă de unire.

„Putem privi cu încredere în viitor, căci temelile sunt puternice, bazate pe principii democratice ce sunt o cheazășie pentru dezvoltarea firească a unei vieți sănătoase, ele sunt cimentate prin credința neștrămutată, a unui șir întreg de generații, de apostoli ai idealului național, ele sunt și sfințite prin sîngele yitejilor Mei ostași, cari au luptat și au murit pentru unire.

„Dacă gîndul Meu s'a oprit cu emoție la acești bărbați români, nu putem uita în aceste clipe de veselie pe aliații noștri, cari prin sprijinul lor necontenit au fost și sunt colaboratorii noștri prețioși la realizarea visului nostru secular, și cari prin victoria lor au contribuit atât de mult ca să putem trăi momentele mărețe ale prezentului.

„Privind opera istorică înfăptuită în zilele noastre, să ne închinăm toate forțele noastre, unind cele din vechiul regat cu cele proaspete ce ne aduceți, ca să fim demni de prea frumoasă clădire ce am zidit-o; să o păstrăm cu sfințenie, să o întărim ca să o putem lăsa mai măreață, mai puternică generațiunilor viitoare, așa că moștenitorii vor putea spune despre fiecare din noi: exegit monumentum aere perennius”.

„Să consacram unirea gîndurilor, unirea sufletelor, dar și unirea în muncă roditoare, prin strigătul: „Trăiască România Mare, puternică și unită!”

Decretul Regal privitor la Unirea Ardealului cu Regatul României

FERDINAND I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională Rege al României,

La toți de față și viitori, sănătate,

Asupra raportului președintelui consiliului Nostru de miniștri sub no. 2171 din 1918,

Luând act de hotărîrea unanimă a Adunării Naționale din Alba-Iulia,

Am decretat și decretăm:

Art. 1. — Ținuturile cuprinse în notărirea adunării naționale din Alba-Iulia, dela 18 Noembrie (1 Decembrie 1918) sunt și rămân deapaurura unite cu Regatul României.

Art. 2. — Președintele consiliului Nostru de miniștri este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a decretului-lege de față.

Dat în București, la 1 Decembrie 1918.

FERDINAND

Președintele consiliului de
miniștri și ministru de
externe

Ion I. C. Brătianu

Raportul lui I. I. C. Brătlanu, Primul Ministru și Ministru al Afacerilor străine către Rege

ARTA ROMĂNEASCĂ

NICOLAE GRIGORESCU

Sire,

„De veacuri, neamul românesc tinde spre unitatea lui.
„De aceea, când prin războiul general o parte din omenire a întreprins lupta pentru libertate și drepturile națiunilor, Regatul Român a socotit de datoria lui să se alipească acestor Puteri și împreună cu ele să-și jertfească fiii pentru desrobirea fraților noștri asupriți. După mari suferințe, vitejia minunată a oștirii noastre își găsește răsplata. Alături de glorioșii ei aliați, România este astăzi printre învingătorii lumii; Basarabia și Bucovina s'au unit cu patria mună; iar peste Carpați, românii, cari împreună cu noi de atâta vreme așteptau ceasul întregirii neamului, îndată ce și-au putut spune gândul, au proclamat, prin marea Adunare Națională întrunită la Alba-Iulia, în 18 Noemvrie (1 Decembrie) 1918, unirea lor necondiționată și deapănarea cu Regatul României.

„Delegația Adunării Naționale a înfățișat Maiestății Voastre actul Unirii, pe care cerem, prin decretul de față, să-l întărească, spre a da o formă definitivă unității noastre naționale, acum deplin înfăptuită peste toate ținuturile locuite de români.

„Unirea aceasta, în ziua când marii noștri aliați sunt învingători, isvorăște din puterea de viață a poporului român, din vitejia soldaților noștri și din voința hotărâtă a românilor de pretutindeni.

„Ea se întemeiază pe ființa însăși a neamului românesc care de aproape două mii de ani, în mijlocul tuturor vitregiilor vremii, a știut să-și păstreze neatins caracterul de conștiință națională.

„Ea se reazimă pe cerințele istoriei, care îi impun desființarea tuturor granițelor nedrepte și nefirești și statornicirea statelor după principiile naționalităților.

„Ea e voită în fine de nevoile neamului românesc, care nu poate trăi despărțit și care numai prin unirea laolaltă a tuturor fiilor lui, își poate îndeplini cu folos pentru omenire și cu strălucire pentru el, misiunea civilizatoare în această parte a lumii.

„Consfințind prin acest decret-lege voința Adunării din Alba-Iulia, Maiestatea Voastră înscrie în Istoria poporului românesc de totdeauna și de pretutindeni, cel mai mare act al Istoriei noastre naționale, acel pentru care generații întregi au luptat și au murit, acel în nădejdea căruia au trăit dela Nistru și până la Tisa, toți Românii despărțiți de o soartă nemiloasă, și puneți, Sire, pentru vecie temelie unei Românie mari și a unei vieți naționale pe care să se poată desvolta în pace și în fericire întregul neam românesc.

Sunt cu cel mai profund respect,
Sire,

Al Maiestății Voastre
Președintele consiliului de miniștri și ministru de externe

Ion I. C. Brătlanu

1918, Decembrie 11.

(„M. Of.” nr. 212, 13/26 Dec. 1918).

În această lună Octombrie se împlinesc 21 de ani de când a plecat în lumea celor dreți cel mai mare artist al neamului românesc, pictorul Nicolae Grigorescu.

Credem că vom interesa pe cetitorii noștri, dând, în această rubrică a Revistei noastre, traducerea unui magistral articol asupra lui Grigorescu publicat, în anul 1907, în ziarul elvețian „Gazette de Lausanne” de cunoscutul critic literar și artistic William Ritter.

În articolul „Treisprezece tablouri de Grigorescu”, apărut în numărul 18 din 1 Decembrie 1926 al „Propileelor literare”, am arătat ce personalitate însemnată este W. Ritter în Occident și că a fost un excelent prieten al lui Grigorescu, cu care a petrecut patru veri și patru toamne la Câmpina, întovărășindu-l la lucrările sale în plin aer.

Iată, în extenso, acest articol extrem de interesant: „În ziua de 4 August, a murit în România, la Câmpina, reședința sa obicinuită, unul din cei mai mari artiști ai timpului nostru, fondatorul școlii de pictură românească, Nicolae Ion Grigorescu. După cât știu, nici un jurnal din Occident n'a dat vestea acestei morți.

Am scris de mai multe ori biografia sa, dar n'as putea să citez vreodată pe din afară. Numele lui nu se află în Larousse. A fost totuși un pictor de mâna întâia și un fel de erou național. Să mi se îngăduie să spun aflând de moartea lui Grigorescu, câte ceva din cele ce știu. Datele se vor găsi în curând în diferite locuri și chiar de acum într'una din cărțile mele ¹⁾ pe care n'o am acum la îndemână. Grigorescu era de mult una din cele mai mari glorii ale României; va fi o glorie universală, cât de curând.

S'a născut la București, pe la 1830. Având precoce dispoziții pentru desen, a fost plasat la un zugrav, pictor de icoane. Atât de mult s'a distins, încât a obținut o bursă dela Domnitorul Cuza, să studieze la Paris.

A luat-o ocolit, ducându-se să iee rămas bun dela un frate al său, în Moldova, și s'a oprit mai bine de un an la mănăstirea Agapia, unde zugrăvi biserica.

Plata acestei lucrări, adăugată la bursă, i-a permis, la Paris, să nu vrea să știe de Ecole des Beaux-Arts. S'a instalat în pădurea dela Fontainebleau și a fost supus influenței lui Millet, Rousseau, Bodmer, etc.

Se întoarce în România, unde face cunoscut populației și boerilor acest dublu paradox, după ideile acelei vremi: poți să faci **peisaj românesc** și poți, făcând **peisaj românesc**, să fii un pictor cunoscut la Paris.

Intr'adevăr, Grigorescu are câtăva vreme succese la Paris, unde se duce în fiecare an și expune.

Dar din ce în ce țara sa pune mâna pe el, își face o datorie de onoare de a-l susține, nu prin deșarte burse, ci, ceea ce este preferabil, cumpărându-i mare parte sau pe deantregul conținutul expozițiilor sale pe care le organizează la câte 2 sau 3 ani, tot anunțând invariabil că este ultima.

Fiind foarte indiferent de caracter, nu se lăsa lesne domesticit; regele nu prea a reușit; regina Elisabeta a fost mai norocoasă. Portretul făcut de Grigorescu al reginei Elisabeta, în sera sa de flori, rămâne unicul portret, nu al reginei, dar al Carmen Sylvei.

Regele Carol a pus multă bunăvoință ca să fie iubit de Grigorescu. În timpul războiului de neatârnamare, făcuse din Grigorescu pictorul armatei sale. Artistul dă atunci versiunea românească a evenimentelor, de

1) Nota traducătorului.